

Motion till riksdagen 2005/06:Ub324

av **Gustav Fridolin (mp)**

Esperanto i skolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att esperanto på sikt skall kunna väljas som språkval i alla skolor på högstadiet och gymnasiet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det bör organiseras kurser i esperantoundervisning för språklärare i grundskola och gymnasium.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det bör organiseras en nätkurs i esperanto för högstadiet och gymnasieskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det bör tas fram en esperantoversion av den europeiska språkportföljen Hyperlink.

Om esperanto i skolan

Allmänt

Esperanto skapades för mer än hundra år sedan. Genom krig och fred har det sedan dess varit ett brospråk mellan människor och kulturer – ett språk att mötas på som jämlikar. Under detta dryga sekel har esperanto hunnit bevisa att det verkligen fungerar. Esperanto är lättare att lära sig än etniska språk, och samtidigt har språket uttrycksmöjligheter som andra språk saknar. Det är mycket lätt att bilda nya ord på esperanto, och dessa ord kan förstås av var och en som bekantat sig med språket, även om man aldrig mött ordet förut. Esperanto används i dag till i stort sett allt som skapas på andra språk: skönlitteratur (såväl prosa som poesi och dramatik), facklitteratur, tidskrifter, musiktexter, filmer, radioprogram, på Internet, och så vidare. Internet har inneburit ett uppsving för esperanto, vilket visar att språket är väl lämpat för vår globala tidsålder med dess snabba tekniska utveckling och världsomspännande kommunikationsvägar. Runtom i världen kan man tydligt märka ett ökat in-

Fel! Okänt namn på

tesse för esperanto. Många esperantotalare finns i Brasilien, Kina, Ryssland och Västafrika, och inte minst bland företrädare för världens ursprungsbe-folkningar och bland talare av små, ofta utrotningshotade språk.

Särskilda aspekter

Esperanto är konstruerat för att vara lätt att lära sig. Man kan alltid veta hur ett ord uttalas när man ser det skrivet, och tvärtom. Språkssystemet, dvs. grammatiken, präglas av en harmonisk avvägning mellan kraven på enkelhet å den ena sidan och exakthet å den andra. Allt detta gör att man kan tillägna sig esperanto på avsevärt kortare tid och med betydligt mindre ansträngning än de etniska språken. Efter ett års esperantostudier kan svenska sistaårsgymnasister uttrycka lika mycket på esperanto som de kan på engelska.

Eftersom man så snabbt förvärvar praktiskt användbara språkkunskaper när man läser esperanto, upplever den studerande också en känsla av tillfredsställelse och studieglädje: språk blir ”roligt”. Till detta kommer att esperanto som konstruerat språk är fullkomligt regelbundet; därigenom utvecklar den som studerar esperanto en blick för hur språk generellt är byggda. Det stimulerar inläringen av språk i allmänhet, vilket är oerhört värdefullt sett mot bakgrunden av att många elever i skolan upplever språk som något svårt och ”jobbigt”. Esperanto utgör på så vis ett utmärkt stöd för hela språksektorn inom skolan.

Esperanto vill alltså stödja, inte döda, andra språk. I världen i dag dör språk med en förfärande hastighet därför att de stora kolonialspråken, trots kolonialväldenas avveckling, breder ut sig på de mindre språkens bekostnad. Många föraktar sitt eget modersmål och föredrar att använda något av högstatusspråken i stället. Man är i allmänhet väl medveten om vikten av biologisk mångfald, men att den kulturella mångfalden i världen är lika hotad i dag nämns ytterst sällan i den allmänna debatten. Esperanto skapades redan från första början för att vara ett neutralt kommunikationsmedium mellan de etniska språken. Som internationellt brospråk skulle esperanto kunna bli ett effektivt medel i kampen för de olika kulturernas överlevnad i en globaliserad värld.

Inom Europeiska unionen talas allt intensivare om hur den officiella jämställdheten mellan de olika språken skall kunna fås att fungera i praktiken. Principen inom EU-institutionerna är ju att man skall tolka respektive översätta från alla språk till alla språk. Ju större EU blir, desto svårare blir det givetvis att upprätthålla denna princip. I det vardagliga arbetet tycks engelskan och franskan vara på väg att ta över. Tjänstemän och parlamentariker inom EU som inser att denna utveckling innebär ett hot mot det ideal som unionens principer i detta avseende representerar, det vill säga att man måste slå vakt om den kulturella rikedom som alla Europas språk tillsammans är bärare av, dessa personer pekar nu på möjligheten att använda esperanto som ett s.k. pivotspråk. Enligt denna modell skulle anföranden och dokument översättas till och från esperanto i stället för från varje enskilt språk till varje enskilt språk.

Fel! Okänt namn på

Även inom FN diskuteras från och till problemet med kostnader för översättningar och det uppenbart ojämlika förutsättningarna människor från olika länder har att verka inom FN-systemet. Förutom den praktiska och kulturellt viktiga principiella vinst som det skulle innebära att använda esperanto i EU och i FN, skulle den också medföra stora kostnadsbesparingar.

Av det ovan sagda framgår klart att det vore en stor fördel om esperanto fick bli en naturlig del av skolans utbud. Esperanto är redan i dag ett skolämne i Sverige, nämligen som individuellt val på vissa gymnasier; där så är fallet, har kurserna tillkommit på initiativ av enskilda lärare. I andra länder är esperanto betydligt vanligare på skolschemat; i synnerhet gäller detta Litauen och Ungern, där esperanto är tredje största främmande språk på gymnasiet. Esperanto är dessutom universitetsämne i inte så få länder, däribland Sverige (Umeå universitet).

Om esperanto skulle bli ett populärt språkval i skolan (och erfarenheter från andra länder pekar på att det skulle kunna bli så), kommer det naturligtvis att dröja en tid innan alla skolor kan ordna esperantolärare, ungefär på samma sätt som vissa skolor i dag inte kan ordna lärare i spanska. Vad som är speciellt med esperanto är de större möjligheterna för elever att själva lära sig språket på distans eller via Internet tack vare den regelbundna strukturen och uttalsreglerna.

Stockholm den 2 oktober 2005

Gustav Fridolin (mp)